

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มุ่งพิจารณา “กลุ่มฮักเมืองน่าน และเครือข่าย” ในฐานะที่เป็นปรากฏการณ์ทางสังคม ที่มีสภาพแวดล้อมตามความเป็นจริงในทุกมิติ เพื่อหาความสัมพันธ์ที่ปรากฏกับสภาพแวดล้อม รวมถึงให้ความสนใจข้อมูลด้านความรู้สึกนึกคิด ความหมาย ค่านิยม หรืออุดมการณ์ ซึ่งจะประกอบไปด้วยคำอธิบายโดยละเอียด (Detailed description) เกี่ยวกับสถานการณ์ เหตุการณ์ บุคคลและความสัมพันธ์ พฤติกรรมที่สังเกตได้ และคำพูดโดยตรง (Direct quotation) จากบุคคลเกี่ยวกับเหตุการณ์ ทัศนคติ ความเชื่อ และความคิดของเขาเหล่านั้น มาอ้างอิง รวมทั้งการนำข้อมูลจากเอกสาร (Case documentation) ซึ่งอาจเป็นตัดตอนบางส่วน หรือนำทั้งหมดจากเอกสาร หรือประวัติเฉพาะกรณีมาใช้ อย่างไรก็ตามด้วยนักวิจัยเป็นผู้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติการอยู่ตลอด ช่วงที่ปรากฏการณ์ดำรงอยู่ จึงได้ปรับใช้คำแนะนำของ Anselm Strauss and Juliet Corbin (1990) ที่ใช้แนวคิด Grounded theory ที่เชื่อมตัวผู้วิจัยอยู่กับกรณี ที่ทำการศึกษา การปฏิบัติการในการรวบรวมข้อมูล ในลักษณะ Dynamic Situation ที่มีการจัดทำ Field notes ศึกษาจากงานบันทึกทั้งเอกสาร และวีดิทัศน์ รวมถึงการถกเถียงในเวทีที่เป็นธรรมชาติ ดังนั้นผู้วิจัยจะคำนึงถึงความรอบด้านของข้อมูล (Holistic nature of data) ด้าน “ความหมาย” และ “กระบวนการ” กระบวนการในที่นี้เป็นกระบวนการที่บอกพฤติกรรมหรือปรากฏการณ์ที่ต่อเนื่อง ตลอดช่วงเวลาปรากฏการณ์นี้ดำรงอยู่ว่าเป็น “อย่างไร” และ “ทำไม” ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1. กำหนดเหตุการณ์ที่สำคัญ (Critical events) เป็นหน่วยในการวิเคราะห์ (Unit of analysis) รวมทั้งเอาเหตุการณ์สำคัญมาเป็นตัวแบ่งช่วงเวลาของการความเป็นชุมชน และพลวัตที่เกิดขึ้น

2. จัดเวทีระดมความคิดเห็นจาก นักวิชาการ นักบริหาร ผู้ปฏิบัติงาน เพื่อพิจารณาเหตุการณ์ที่สำคัญ และแบ่งช่วงเวลา

3. การศึกษาข้อมูลจากเอกสารและบุคคล งานวิจัยในครั้งนี้เป็นการเคลื่อนไหวทางสังคมแนวใหม่กรณีศึกษา เครือข่ายกลุ่มฮักเมืองน่านซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับโครงข่ายอื่น ๆ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้อาศัยการศึกษารวบรวมจากเอกสารที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

3.1 เอกสารของกลุ่มฮักเมืองน่านและองค์กรชุมชนเครือข่าย

3.2 เอกสารขององค์กรพัฒนาเอกชน ได้แก่ คณะกรรมการประสานงานองค์กร

เอกชนพัฒนาชนบทภาคเหนือ ชมรมอนุรักษ์พรรณพืชพื้นบ้านจังหวัดน่าน สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา มูลนิธิหมู่บ้าน สมัชชาเยาวชนเพื่อการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อมภาคเหนือ

เอกสารที่เกี่ยวข้องขององค์กรระหว่างประเทศ ได้แก่ หน่วยพัฒนาการเยอรมัน องค์กรแตรเดซอม สถานทูตแคนาดา กองทุนสิ่งแวดล้อมโลก มูลนิธิอโศก (Ashoka) ประจำประเทศไทย เอกสารของหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วิทยาลัยสารพัดช่างน่าน โรงพยาบาลน่าน สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน สำนักงานป่าไม้เขตแพร่ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดน่าน เอกสารอื่นๆ จาก ศูนย์ประสานงานประชาคมจังหวัดน่าน สภาวัฒนธรรมจังหวัดน่าน นอกจากนี้เอกสารแล้ว ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องของกลุ่มฮักเมืองน่าน และเครือข่ายซึ่งประกอบไปด้วย

- แกนนำพระสงฆ์
- แกนนำชุมชนรักษาป่าชุมชน
- แกนนำชุมชนอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ
- แกนนำชุมชนเครือข่ายเกษตรยั่งยืน
- แกนนำเยาวชนเครือข่ายฮักเมืองน่านและสมัชชาเยาวชนเพื่อการ

อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ภาคเหนือ

- อาสาสมัครสำนักงานเลขานุการมูลนิธิฮักเมืองน่าน
- อาสาสมัครชมรมอนุรักษ์พรรณพืชพื้นบ้าน จังหวัดน่าน
- คณะทำงานศูนย์ประสานงานประชาคมจังหวัดน่าน
- นักวิชาการศูนย์ประสานงานประชาคมจังหวัดน่านและนักวิชาการ

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ แกนนำเครือข่ายกลุ่มรักษ์สันติสุข กลุ่มฮักทุ่งช้าง กลุ่มมิตรภาพภูเพียง ชมรมฮักบ้าน และชมรมคนบ่อว่า

4. การศึกษาและสำรวจข้อมูลทางสังคม

3.1 ประชากรและตัวอย่าง

การศึกษาข้อมูลทางสังคม ได้จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ แบ่งเป็นกลุ่มประชากรที่ศึกษาได้ 3 กลุ่มใหญ่

- (1) คณะทำงานและอาสาสมัครกลุ่มฮักเมืองน่าน จำนวน 14 คน

(2) แกนนำเครือข่ายฮักเมืองน่าน ซึ่งประกอบด้วยเครือข่ายป่าชุมชนเครือข่ายอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ เครือข่ายเยาวชน กลุ่มเกษตรยั่งยืน กลุ่มพระสงฆ์ เครือข่ายออมทรัพย์และธุรกิจชุมชน เครือข่ายประชาคมตำบล อำเภอจังหวัด

(3) นักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ผู้นำชุมชนและเครือข่ายให้ความเคารพนับถือ เชี่ยวชาญ และมักจะมาหาเพื่อขอคำปรึกษาแนะนำ จำนวน 5 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิธีการสุ่มแบบ Snowball Sampling จากผู้ให้ข้อมูลหลัก สอบถามว่าควรจะไปศึกษาจากบุคคลใดอีกเพื่อขอข้อแนะนำ ทำเช่นนี้ไปเรื่อย ๆ จนได้ข้อมูลเพียงพอ

สำหรับการเชิญผู้เกี่ยวข้องในการเสวนากลุ่มและการประชุมเครือข่ายนั้นได้รับการอนุเคราะห์ในการเชิญจากสำนักงานเลขานุการเครือข่ายฮักเมืองน่าน โดยมีผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเสวนาและนำการประชุม

3.2 วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วยการวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ และเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลและคำตอบที่เป็นจริงครอบคลุมอย่างสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือและวิธีการวิจัยดังนี้

1. การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview)

เป็นการพูดคุยในบรรยากาศที่เป็นไปตามโอกาสที่จะอำนวยให้กำหนดการง่าย ๆ ไม่มีพิธีรีตอง ผู้วิจัยใช้วิธีนี้เพื่อค้นหาข้อมูลระบบคิด หักคนคิด และการให้ความหมายของบุคคลต่อเหตุการณ์ ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นสัมภาษณ์ไว้ดังนี้

- ฮักเมืองน่านคืออะไร? เครือข่ายฮักเมืองน่านคืออะไร?
- ท่านเป็นสมาชิกเครือข่ายฮักเมืองน่านหรือไม่? และอยู่ในส่วนใดของโครงสร้าง? เป็นสมาชิกได้อย่างไร? บทบาทที่ทำ?
- แรงจูงใจอะไรที่คนหลากหลายมารวมกัน? เกิดผลดี ผลเสียอย่างไร?
- มีการสื่อสารกันโดยวิธีการใด?
- สิ่งที่เป็นประเด็นสำคัญต่อสาธารณะ?
- กิจกรรมที่ต่อเนื่องได้ทำอะไรร่วมกันบ้าง? กับใครบ้าง? ณ ที่แห่งใด?
- ทูทางสังคมใดที่ขบวนการนี้นำมาใช้ และทุนใดที่สะสมขึ้น หรือสร้างมาใหม่?

2. วิธีการสังเกต (Observation)

เป็นการเฝ้าดูสิ่งที่เป็นการเคลื่อนไหวตามกิจกรรมและผลของกิจกรรม นำไปวิเคราะห์หาความสัมพันธ์กับสิ่งที่เกิดขึ้นโดยสังเกตที่บุคคล และปฏิสัมพันธ์ของคน สถานที่ที่เกิดเหตุการณ์ โดยผู้วิจัยซึ่งเป็นคนในชุมชนเอง และได้มีส่วนร่วมในการก่อตั้งเครือข่ายอีกเมืองน่าน อีกด้วย จึงเป็นการสังเกตโดยร่วมทำกิจกรรมไปด้วย ในการสังเกตนี้ถือเป็นการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมผสมผสานกันในบางครั้ง เพื่อให้ได้ข้อมูลโดยสมบูรณ์ ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางการบันทึก และประเด็นต่าง ๆ ในการค้นหาข้อมูลดังนี้

- สภาพทั่วไปของชุมชนจังหวัดน่าน
- ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกเครือข่าย คนนอกเครือข่าย ระหว่างหน่วยงานราชการที่มาเกี่ยวข้องกับเครือข่ายอีกเมืองน่าน
- ทรัพยากรที่ใช้ในการทำกิจกรรม
- การแสดงออกของสมาชิก แกนนำ และผู้มาเกี่ยวข้อง
- การร่วมมือร่วมใจกันในการทำกิจกรรม รวมทั้งการปฏิบัติร่วมกันในกิจกรรม

3. วิธีการเสวนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

เป็นการเสวนากับกลุ่มประชากรตัวอย่าง จำนวนกลุ่มละ 6-10 คน แบ่งกลุ่มเสวนาเป็นดังนี้

- กลุ่มพระสงฆ์
 - กลุ่มอาสาสมัครและคณะทำงาน
 - กลุ่มผู้นำองค์กรชุมชน
 - กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นนักวิชาการ นักกฎหมาย
- เหตุที่แบ่งกลุ่มการเสวนาเป็นเช่นนี้เพราะบุคคลเหล่านี้มีภูมิหลัง มีแนวคิด และร่วมเหตุการณ์คล้ายคลึงกันทำให้การแสดงออกหรือความจริงที่แสดงออกมาเป็นที่เชื่อถือได้ ผู้วิจัยได้ตั้งประเด็นคำถามเพื่อให้เกิดการสนทนา และเชื่อมโยงเนื้อหาตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

- การก่อเกิดของกลุ่มที่ท้านสังกัดและการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายกับเครือข่ายอีกเมืองน่านทั้งมิติเรื่องเวลา ผู้คนที่เกี่ยวข้อง เหตุการณ์อื่นที่สำคัญที่เป็นเงื่อนไขให้มาร่วมกัน

- ทรัพยากรที่เครือข่ายใช้ร่วมกันและเป้าหมายร่วมกัน
- โครงสร้างหน้าที่ของกลุ่มและเครือข่าย
- ประเด็นสาธารณะที่กลุ่มต่างๆ กำลังสนใจ
- การสื่อสารการติดต่อประสานงาน

4. การประชุมกลุ่มใหญ่

เนื่องด้วยผู้วิจัยเป็นคนหนึ่งในขบวนการของเครือข่ายฯ ซึ่งมีการประชุมประจำปีในทุกๆ ปี อยู่แล้ว ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยอาศัยการประชุมประจำปี 2542 ซึ่งจัดขึ้นในเดือนมีนาคม 2543 ที่วัดอรัญญาวาส จังหวัดน่าน เป็นเวทีหนึ่งของการตรวจสอบข้อมูล ผู้วิจัยได้จัดกระบวนการประชุมแบบมีส่วนร่วมโดยแบ่งเป็น 2 ช่วง

ช่วงที่ 1 เป็นการประชุมกลุ่มใหญ่เครือข่ายที่ประกอบด้วยแกนนำกลุ่มเครือข่ายต่างๆ จำนวน 300 กว่าคน โดยมีประเด็นพูดคุยข้อมูลเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์การก่อเกิดกลุ่มและพัฒนาการของกลุ่มเสนอให้แก่ที่ประชุมได้ทำการตรวจสอบเพื่อเพิ่มเติมแก้ไข การจัดทำเป็นโปสเตอร์จากบันทึกของการแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ จากที่ประชุม ติดตามผนังในบริเวณที่ประชุม

ช่วงที่ 2 เป็นการแบ่งกลุ่มย่อยตามเครือข่ายที่สมาชิกผู้เข้าร่วมประชุมสังกัด โดยมีประเด็นหารือร่วมกัน คือ ผลงานและความภาคภูมิใจที่ผ่านมาของเครือข่ายและตลอดจนอุปสรรคขัดขวาง พร้อมทั้งเสนอแผนงานสำหรับอนาคตร่วมกัน

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยมีการวางแผนการดำเนินงานดังนี้

1. ผู้วิจัยเป็นบุคคลในชุมชนและมีส่วนร่วมในการก่อตั้งเครือข่ายฮักเมืองน่านซึ่งเป็นการศึกษา จึงทำให้ขั้นแรกนี้ไม่จำเป็นต้องสร้างความสัมพันธ์กับผู้ให้ข้อมูลอื่น แต่เป็นการแจ้งเจตนาให้บุคคลอื่นทราบถึงวัตถุประสงค์ที่จะทำการวิจัย ทั้งนี้เพื่อขอคำแนะนำในเรื่องข้อมูลที่เกี่ยวข้องที่เป็นเอกสาร การแบ่งช่วงเวลาที่เหมาะสมในการทำงาน

2. การศึกษาแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต และการสัมภาษณ์ไม่เป็นทางการโดยการบันทึก แล้วนำมาทบทวนทันทีภายหลังจากการพูดคุย มีการเชื่อมโยงประเด็นต่าง ๆ ร่วมกันอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เริ่มต้นการวิจัยจนสิ้นสุดการวิจัย

3. การศึกษาจากเอกสาร

- เอกสารสภาพภูมิประเทศและการตั้งถิ่นฐานของชาวบ้าน
- เอกสารขององค์กรเอกชนที่พูดถึงประวัติการจัดตั้งองค์กรและเหตุผลในการทำกิจกรรม
- รายงานกิจกรรมต่างๆ ของเครือข่ายกลุ่มฮักเมืองน่าน
- เอกสารของเครือข่ายกลุ่มฮักเมืองน่านและการเชื่อมโยงถึงกลุ่มอื่น

3.4 การตรวจสอบข้อมูล

1. ในการเก็บข้อมูลเบื้องต้น ผู้วิจัยได้เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ตรวจสอบข้อมูล ทั้งตอนพูดคุยและเวลาที่เสวนาตลอดจนในการประชุมกลุ่มใหญ่
2. ตรวจสอบสามเ้า ตามข้อเสนอแนะของสุภาวศ์ จันทวานิช ในลักษณะพิจารณาองค์ประกอบ 3 อย่างคือ บุคคล กิจกรรม และเวลา เพื่อดูความเหมือนและความแตกต่างของข้อมูล เพราะเนื่องจากขบวนการเป็นการสืบทอดความคิด การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับเวลา เหตุผล และกิจกรรมของผู้เกี่ยวข้อง จำเป็นที่ต้องตรวจสอบข้อมูลให้ถูกต้อง จากนั้นผู้วิจัยได้นำเอาข้อมูลเหล่านั้นมาประมวลเพื่อทำการวิเคราะห์ต่อไป

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ผู้วิจัยไม่ได้แยกส่วนออกจากขบวนการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดในการวิจัยเป็นเครื่องมือนำทางในการเก็บข้อมูลและบันทึกข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ผู้วิจัยตระหนักดีว่าการเชื่อมโยงความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของปรากฏการณ์เป็นสิ่งที่ซับซ้อนมาก เพราะสาเหตุของปรากฏการณ์หนึ่งเป็นทั้งสาเหตุทางตรงและสาเหตุทางอ้อม และสาเหตุร่วมกันก็เกิดผลลัพธ์บางอย่างขึ้น ดังนี้ Wittgensten (อ้างใน สุภาวศ์ จันทวานิช, 2542) “ (การอธิบาย) สาเหตุคือ (การอธิบาย) เรื่องเหนือธรรมชาติ” (causes are superstitions) หรือที่มีผู้อธิบายว่า

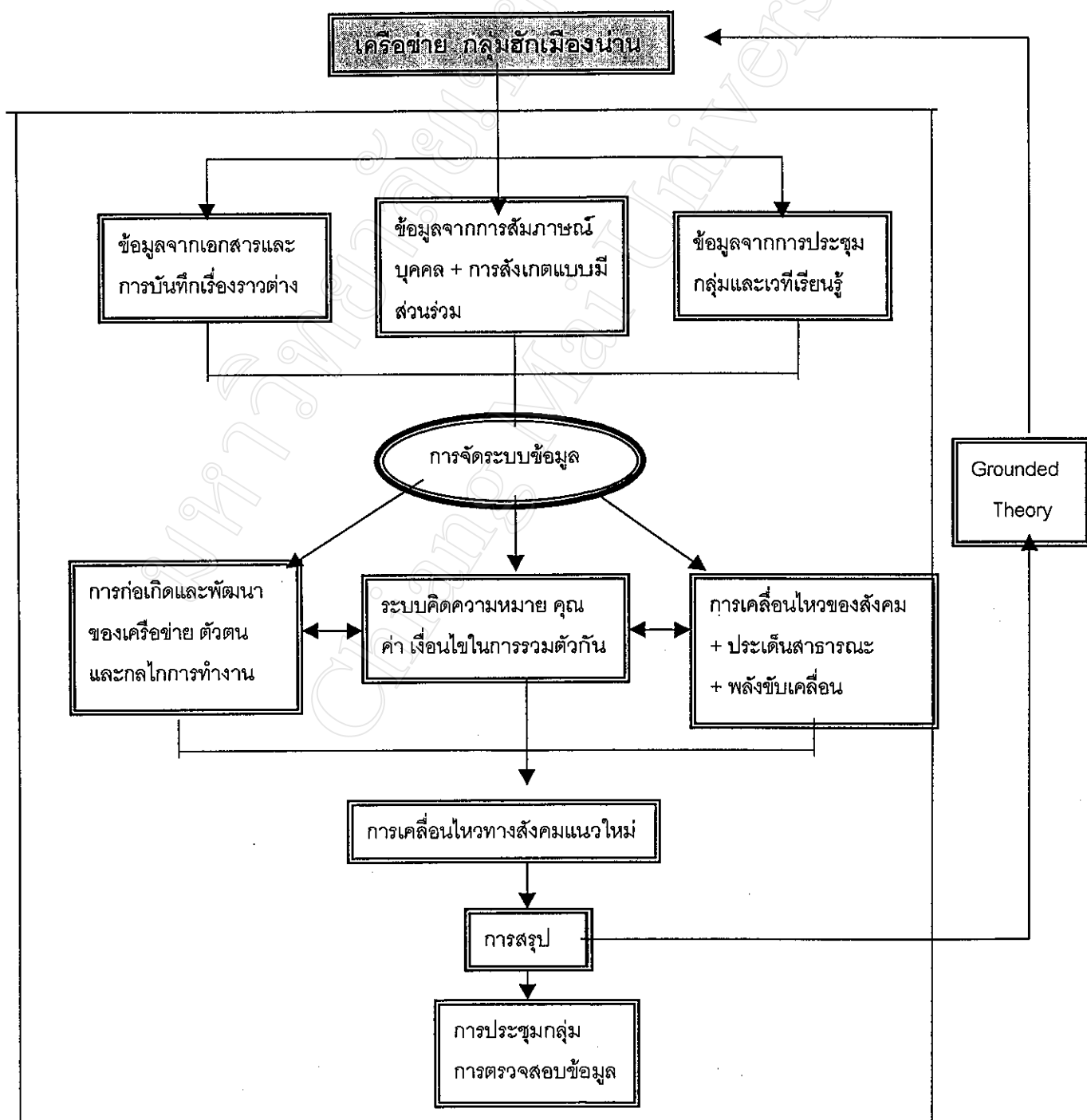
“เหตุการณ์ต่าง ๆ ล้วนเชื่อมโยงกับสาเหตุของมันที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะนักวิจัยเอาทฤษฎีมาเชื่อมโยงสาเหตุเข้ากับเหตุการณ์หาใช่ว่าโลกนี้ถูกเชื่อมโยงให้ติดกันด้วยจักรวาลไม่”

ดังนั้นผู้วิจัยจึงอาศัยการวาดแผนภูมิความสัมพันธ์เพื่อช่วยในการตอบปัญหาทางการวิจัย พร้อมนี้ได้นำข้อมูลที่ได้รับที่ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของข้อมูลไว้ดังนี้

ข้อมูลในที่นี้หมายถึง ปรากฏการณ์ด้านสภาพกายภาพแวดล้อม สภาพนิเวศน์ของชุมชนปรากฏการณ์ด้านพฤติกรรมของคน กลุ่มคน ด้านความเชื่อความคิดการปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ของกลุ่มฮักเมืองน่านและเครือข่ายความสัมพันธ์

ในการเก็บข้อมูลได้รวมถึงการพรรณนาถึงคุณลักษณะและความเคลื่อนไหวของปรากฏการณ์ที่เป็นการพรรณนาถึงขั้นตอนของขบวนการเคลื่อนไหวขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

1. นำข้อมูลมาจัดระบบเพื่อให้เห็นความเชื่อมโยง ผู้วิจัยได้จัดระบบข้อมูลดังนี้

2. นำข้อมูลในแต่ละส่วนมาจัดระบบความสัมพันธ์เพื่อทำความเข้าใจถึงความหมาย โดยวิเคราะห์เชื่อมโยงกับพฤติกรรมที่มีแบบตรงข้ามกับความหมายเชิงวัฒนธรรมรวมทั้งเหตุผลของผู้คนที่อยู่เบื้องหลังให้เห็นถึงวิถีคิด หรือภาพจำลองความคิด [mental model หรือ mind se] ตามช่วงเวลา ซึ่งในการเคลื่อนไหวแต่เหตุการณ์จะมีผู้นำ หรือกลุ่มผู้นำเสมอ ในการวิเคราะห์ในที่นี้หมายถึงการสังเกตวิถีคิดของผู้นำหรือกลุ่มผู้นำว่าคิดอย่างไร

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในเชิงหน้าที่ เพื่อวิเคราะห์ถึงบุคคลที่ถูกจัดสรรโดย ขบวนการกลุ่ม และศึกษารวมไปถึงสถาบันที่เป็นองค์ประกอบของขบวนการโดยศึกษาจาก

- การรวมพลังเคลื่อนไหวของกลุ่ม
- หน้าที่ในการสมานสัมพันธ์ทางสังคม
- หน้าที่ในการควบคุมและจัดสรรทรัพยากร
- ข้อเสนอต่อสาธารณะ

4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางสังคมและกลุ่มหรือรูปแบบการเคลื่อนไหว [pattern of behavior] เพื่อทำความเข้าใจว่ากลุ่มคนมีระบบสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ กันอย่างไรตามช่วงเวลา

- เครือข่ายเฉพาะกลุ่มผลประโยชน์
- การสัมพันธ์ข้ามเครือข่าย
- ความสัมพันธ์พึ่งพาอาศัย

5. การวิเคราะห์ผลและการเปลี่ยนแปลงเพื่อเข้าใจถึงสิ่งที่ปรากฏทางกายภาพและผลต่อกลุ่มทางสังคม ด้านที่เป็นศักยภาพหรือความสามารถที่เปลี่ยนแปลงขึ้นใหม่สังเคราะห์เป็น system structure จนสุดท้ายนำมาเชื่อมระหว่างเหตุการณ์ต่างๆ กับรูปแบบการเคลื่อนไหวต่าง ๆ เพื่อเชื่อมสัมพันธ์โยงกันเป็นโครงสร้างของระบบเป็นบทเรียนสรุปของการศึกษา

การวิเคราะห์จะทำการวิเคราะห์ใน 2 ส่วนสำคัญดังต่อไปนี้

- 1) สถานการณ์ทั่วไป และสภาพปัญหา
- 2) เหตุการณ์ที่สำคัญได้แก่ขบวนการก่อกำเนิดฮักเมืองน่าน และเครือข่ายพันธมิตร

มีประเด็นตรวจสอบ 4 ประการได้แก่

ประการที่ 1 ระบบคิด ระบบคุณค่า และการให้ความหมายในแต่ละช่วงเวลาของผู้นำ คณะทำงาน และผู้เกี่ยวข้องของกระบวนการ

ประการที่ 2 วิธีการทำงานของบุคคล ภาวะผู้นำ ยุทธศาสตร์ บทบาทของข้อมูลข่าวสาร ระบบการเชื่อมโยง การจัดการ รวมถึงประเด็นสาธารณะ ตลอดจนโครงสร้างในแต่ละช่วงเวลา

ประการที่ 3 การเพิ่มพื้นที่ทางสังคม หรือพื้นที่สาธารณะ ตลอดจนความสัมพันธ์ของกลุ่มเครือข่ายอีกเมืองนาน กิจกรรม และพันธมิตร

ประการที่ 4 วิเคราะห์ผลลัพธ์ที่เป็นทุนทางสังคมที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลาซึ่งได้แก่ (1) ทุนที่เป็นจากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2) ทุนด้านจิตวิญญาณของชุมชน (3) ทุนที่เป็นตัวตนของมนุษย์และความสัมพันธ์ของมนุษย์ (4) ทุนทางเศรษฐกิจของชุมชน